

1459 -о заседание, 7-9 март 2023 г. (формат „Права на човека“)**H46-6 Станев срещу България (жалба № 36760/06)**

Наблюдение на изпълнението на решенията на Европейския съд

Относими документи: DH-DD(2022)1434, DH-DD(2023)130, CM/Del/CM/Del/Dec(2022)1436/H46-7

Жалба	Дело	Решение от	Окончателно на	Индикатор за класификация
36760/06	Станев	17/01/2012	Голяма камера	Комплексен проблем

Описание на делото

Делото се отнася до настаняването на жалбоподателя, поставен под ограничено запрещение, след поставяне на диагноза шизофрения, в социален дом. Съдът е установил, че ограниченията на възможността му да напуска дома представляват лишаване от свобода, което е незаконосъобразно поради това, че в противоречие с вътрешното право властите не са взели мнението му в нито един момент и не са проверили дали той е съгласен, както и поради липсата на скоростни и редовно обновявани медицински доказателства, удостоверяващи продължаващото наличие на психично разстройство и необходимостта от ограничаване на придвижването му за неговата собствена безопасност или тази на другите (нарушение на чл. 5 § 1). Съдът е критикувал липсата на каквото и да е правно средство за оспорване на законосъобразността на настаняването или за предявяване на иск за обезщетение (нарушения на чл. 5 §§ 4 и 5). Той е констатирал, че в продължение на седем години жалбоподателят е бил затворен в нечовешки и унижителни условия поради лошото материално състояние и нехигиеничността на помещенията, недостатъчното отопление, храна и хигиена (нарушение на чл. 3) и че не е имало вътрешноправно средство за защита, което да му позволи да оспори това или да получи обезщетение (нарушение на чл. 13). Накрая, Съдът е установил нарушение на правото на жалбоподателя на достъп до съд (нарушение на чл. 6 § 1) поради невъзможността той пряко да подаде искане до съд за отмяна на ограниченото запрещение и е препоръчал, съгласно чл. 46, общи мерки, които да позволят такъв достъп на ограничено запретените лица.

Състояние на изпълнението на решението

Индивидуални мерки: на 1288-ото си заседание (юни 2017 г.) (формат „Права на човека“) Комитетът прие, че не са необходими допълнителни индивидуални мерки след смъртта на жалбоподателя.

Общи мерки:**1. Общ преглед на процеса на изпълнение**

Що се отнася до нарушението на чл. 3, констатациите на Съда показват, че са необходими мерки, които да гарантират, че лицата, страдащи от психични разстройства и настанени в социални домове, не са подложени на нечовешки и унижителни условия на живот.

При последното разглеждане през юни 2022 г. Комитетът прикани властите, наред с другото, спешно да приемат мерки за решаване на най-сериозните проблеми, свързани с лошите условия на живот в социалните домове, включително чрез увеличаване на броя на персонала, за да се избегнат ситуации на пълно физическо занемаряване и да се решат сериозни хигиенни проблеми, и възложи на Секретариата да подготви проект на междинна резолюция за разглеждане на настоящото заседание при липса на информация за такива мерки.

С оглед на нарушението на чл. 13 изглежда необходимо да се гарантира, че в националното законодателство съществува ефективно и достъпно средство за защита, което да е на разположение на лицата, настанени в социални домове, в които условията нарушават чл. 3, за да могат те да поискат подобрене и да получат парично обезщетение. При предходното разглеждане през юни 2022 г. Комитетът поиска информация в това отношение.

Що се отнася до въпросите по чл. 5 § 1, Съдът е критикувал факта, че (1) в нито един момент преди или по време на настаняването си в социалния дом жалбоподателят по делото *Станев* не е бил консултиран, с цел да се установи дали изразява съгласие, което е в нарушение на вътрешното право, както и че съгласието на жалбоподателя по делото *Стефан Станков* не е било валидно установено съгласно процедура, съобразена с Конвенцията;¹ и (2) вземането на решение за настаняване, което е равносилно на лишаване от свобода по смисъла на Конвенцията, не се е основавало на независими, редовно актуализирани медицински доказателства, обосноваващи го с оглед на сериозността на състоянието на лицето. Следователно, констатациите на Съда показват необходимостта от мерки, които да гарантират валидно съгласие или вземане на решение в съответствие с Конвенцията. Съответно през юни 2021 г. и юни 2022 г. Комитетът отбеляза, че процедурната рамка за оценка на желанията на лицата под пълно или частично запрещение по отношение на мястото им на настаняване като цяло предоставя достатъчно гаранции. В това отношение остават нерешени въпроси в два аспекта: 1) мерки, които да гарантират, че засегнатите лица винаги се изслушват от съдията, ако е необходимо с помощта на експерти, и 2) оценка от страна на властите дали е необходимо да се въведат специални правила за ситуации, в които може да се наложи съдията да вземе решение за настаняване в противоречие с волята на лицето, за да се избегнат рискове за живота или здравето му.

Що се отнася до нарушението на чл. 5 § 4, Съдът е критикувал липсата на пряка възможност за оспорване на законосъобразността на настаняването на жалбоподателя в социален дом и на продължаващото прилагане на тази мярка, както и на автоматичен периодичен съдебен контрол на настаняването, което е резултат от това, че според българското законодателство настаняването му не се е считало за лишаване от свобода, тъй като той е бил в социален дом (разглеждано е като защитна мярка, предприета по искане на заинтересованото лице, а не като принудителна мярка). От това следва, че са необходими мерки, които да гарантират съдебен контрол в случай на настаняване или продължаване на настаняването в социална институция от резидентен тип при липса на валидно съгласие. През юни 2022 г. Комитетът отбеляза, че не изглеждат необходими допълнителни гаранции по отношение на временното административно настаняване и този въпрос вече е приключен. Очаква се обаче информация за допълнителни гаранции по отношение на прекратяването или прегледа на законосъобразността на настаняването на лица под пълно запрещение, като например възможността за подаване на искане за прекратяване на настаняването директно до съда или за периодичен съдебен контрол на настаняването.

Що се отнася до нарушението на чл. 5 § 5, Съдът е критикувал липсата на право на обезщетение за незаконно лишаване от свобода, свързано с настаняване в социален дом. През юни 2021 г. Комитетът поиска информация по този въпрос.

И накрая, на заседанието си през юни 2021 г. Комитетът отбеляза, че са били приети адекватни мерки във връзка с нарушението на чл. 6 § 1. Следователно този въпрос е приключен.

2. Информация, свързана с въпросите по членове 3 и 13

1) Информация от наблюдаващи органи относно сегашните условия в социалните домове

На 4 ноември 2021 г. Комитетът за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание („КПИ“) направи публично изявление относно България във връзка с положението на лицата, настанени в социални домове и психиатрични болници. В него се подчертава, наред с другото, все още ужасяващото ниво на хигиена в някои социални домове и че в един от посетените домове лица с психични разстройства и умствени увреждания са били намерени изоставени в мръсни спални помещения и в условия, които могат да бъдат описани единствено като нечовешки и унизителни. Той също така подчерта, наред с другото, недостига на персонал и ресурси, което е довело до невъзможност да се осигури на уязвимите потребители на услуги достойнството и помощта, които те заслужават.

Докладът за посещението през 2021 г. и отговорът на правителството бяха публикувани на 18 октомври 2022 г. КПИ отбеляза, че посетените социални домове остават затворени институции. Много лица са изразили желание да напуснат.² Значителен брой от обитателите с тежки умствени

¹ Вж. делото *Stefan Stankov v. Bulgaria* (№ 25820/07) § 90.

² Вж. СРТ/Inf (2021)26, СРТ/Inf(2022)20 и СРТ/Inf(2020)21. КПИ критикува също така изграждането на жилища от „семеен тип“, често на територията на същите отдалечени социални домове, без съответни съоръжения в близост, които да бъдат обитавани от същите лица, надзиравани от същия персонал, който не е подходящо обучен, което в най-добрия случай представлява трансинституционализация.

увреждания се считат за правно дееспособни, тъй като персоналът не желае да поиска назначаването на настойник или попечител, за да избегне документооборота и финансовите разходи за оценка на социалните потребности. КПИ отбеляза, че подобни практики лишават тези лица от основните правни гаранции, свързани с техния статут.

През август 2022 г. Омбудсманът, действащ като Национален превантивен механизъм, посети без предварително уведомление пет социални дома за лица с умствени увреждания. Тя посочи, наред с другото, че във всички домове е имало силна миризма на урина и несменени памперси. В домовете в Драганово и Баня хигиената е била много проблематична. В първия от тях само един болногледач е отговарял за 79 обитатели през нощта. Тя препоръча, наред с другото, да се наемат повече болногледачи и на обитателите да се дават лични дрехи. Тя отбеляза, че липсата на специализиран персонал се дължи на отдалечеността на домовете от големите градове. Тя коментира очевидната липса на желание за преместване на подобни заведения в общността.

Агенцията за качеството на социалните услуги („Агенцията“) осигурява методическа подкрепа на общините, отговарящи за социалните домове, и извършва периодични, тематични и последващи проверки (за всички тях се подава предварително уведомление) и извънредни проверки (за които не се подава уведомление) и дава задължителни препоръки. През периода март-април 2022 г. Агенцията е извършила 75 тематични проверки в 77 дома. През периода май - декември 2022 г. тя отново е инспектирала 37 такива институции, включително 10 дома за възрастни с умствени увреждания и четири дома за възрастни с психични разстройства. В резултат на нейните препоръки са дадени указания и са извършени или планирани ремонтни дейности в повече от 10 социални дома, включително в Драганово и Баня. Освен това в периода юли 2022 г. - септември 2022 г. Агенцията е извършила проверки в 131 центъра от семеен тип и изглежда не е установила лоши хигиенни условия в тези заведения. Продължава да има недостиг на персонал, но проблемът е частично решен, тъй като са наети служители на (граждански) договор.

2) *План за действие за периода 2022-2027 г. и други свързани с него мерки*

Властите посочват, че вече е приет планът за действие за периода 2022-2027 г., който предвижда закриването на 41 институции до 2027 г. Планът предвижда създаването на нови услуги в общността за 2700 лица с увреждания, които ще бъдат изведени от специализираните институции; създаването на нови резидентни и дневни услуги за 8300 лица с увреждания и възрастни хора; грижи и подкрепа в семейна среда за над 50 000 лица с увреждания и възрастни хора; подобряване на условията на живот в 840 съществуващи социални услуги. Услугите, които ще бъдат създадени, ще насърчават условията за независим живот и социално включване (напр. чрез близост до сградата на общината и други здравни и образователни услуги). Доставчиците на услуги трябва да осигурят подходящо място за тази цел.

Освен това, вече е приета Наредба за качеството на социалните услуги, която определя нови стандарти за всички социални услуги: организация и управление; квалификация и професионално развитие на персонала; брой на персонала и самата дейност; достъп до посредничество, медиация и правна защита; процедури за избягване на конфликт на интереси. Приетата през 2020 г. наредба за трудовите възнаграждения, която предвижда увеличение на заплатите, влезе в сила през януари 2022 г. Накрая беше предоставена информация за неотдавнашното закриване на социални домове.

3) *Средства за защита*

Що се отнася до въпроса по чл. 13, властите посочиха, че иск за обща деликтна отговорност е използван за претендиране на обезщетение за смърт в институции поради изчезване или недохранване, като уточниха, че от 2021 г. насам не са установени нови примери. Законът за социалните услуги от 2019 г. („Законът от 2019 г.“) и Наредбата за качеството на социалните услуги предвиждат правото на потребителите на услуги да подават жалби, в които се твърди, че са нарушени техните права, което може да предизвика проверка от страна на Агенцията.

3. **Информация, свързана с останалите въпроси по член 5, §§ 1, 4 и 5**

Властите смятат, че настаняването и прекратяването на настаняването на лица под пълно запрещение е извън обхвата на решенията, най-вече защото според националното право социалните домове не са места за лишаване от свобода, а също и защото решението по делото *Станев* се отнася за лице под ограничено запрещение, докато според националното право за лицата под пълно запрещение се прилагат различни процедури.

Въпреки това, в отговор на искането на Комитета за информация, те отново обясняват, че поставянето на лица под пълно запрещение се основава на желанията на съответното лице, които имат

предимство пред мнението на настойника. Съдът трябва да проучи волята на лицето, включително с помощта на експерти. Той може да удовлетвори искането, само ако няма възможност за грижи в домашна среда или в общността. Прекратяването на настаняването също е доброволно; процедурата за редовно актуализиране на оценката на потребностите и индивидуалните планове, извършвана от доставчиците на услуги, е подходящ механизъм за редовна проверка на състоянието и потребностите на лицата.

Въпреки че в пътната карта на правителството от август 2021 г. са предвидени някои мерки, които биха могли да отговорят на решенията на Комитета, като например пряк достъп до съдебен контрол или периодичен съдебен преглед, властите отново заявяват, че не са необходими допълнителни гаранции за изпълнение на настоящото решение. Що се отнася до възможността за настаняване на лице против волята му, за да се избегне риск за здравето или живота му, те считат, че такова настаняване е подходящо само в контекста на Закона за здравето и че принудителното настаняване на лице в социална институция би било в противоречие с решението по делото *Станев* и Конвенцията за правата на хората с увреждания.

Неотдавнашни и публично достъпни вътрешни съдебни актове показват, че обикновено съдилищата полагат усилия да проучат желанието на засегнатите лица и да ги изслушат (а понякога назначават и експерт или служебен адвокат). Въпреки това само в някои ситуации съдилищата могат да установят волята на засегнатите лица, докато в голям брой съдебни решения се взема решение за настаняване, въпреки че съдът не е в състояние да установи волята на лицето. В две съдебни решения от 2021 г. и 2022 г. (както и в малък брой по-стари решения) съдилищата са решили да настанят лицата в резидентна грижа въпреки тяхното несъгласие. Настаняването най-често е ставало за срок от три години, считано от решението на съда. Много съдебни решения се публикуват без мотиви, очевидно с цел защита на информация за здравето и гражданското състояние. Като цяло, ако настаняването в едно заведение (често социален дом) бъде прекратено, лицето се настанява в друго заведение (често център от семеен тип). По-рядко прекратяването се разрешава на лица, които се връщат в семействата си, или без посочване на каквито и да било мерки.

Вътрешното право позволява предявяването на иски за вреди, причинени от: (i) незаконосъобразни действия на държавни или общински органи и длъжностни лица; и (ii) задържане в нарушение на чл. 5 от Конвенцията. Властите не разполагат с информация относно използването на тези средства за защита по отношение на социалните услуги от резидентен тип.

4. Скорошна комуникация с НПО

В комуникация, предоставена на 23 януари 2023 г. (DH-DD(2023)139-rev) от Фондация „Validity“ - Център за застъпничество за хора с психични увреждания, Фондация „Кера“, Сдружение „Шанс и подкрепа“, Мрежа от независими експерти, Български хелзинкски комитет, Български адвокати за правата на човека, Център за независим живот, Глобална инициатива за психиатрия - София, осемте неправителствени организации посочиха, че властите не са предприели смислена деинституционализация, и поискаха от тях да предоставят, наред с другото, информация за местоположението и размера на планираните нови центрове от семеен тип за възрастни с увреждания. Те поискаха също така да се запише в закона правото на организациите на гражданското общество да наблюдават социалните домове; и поискаха съдебните решения за настаняване и прекратяване на настаняването да бъдат достъпни за НПО. Неправителствените организации отбелязаха още, наред с другото, че лицата под пълно запрещение нямат ясно закрепено право да обжалват настаняването в институция; на практика не се ползват от процесуални улеснения (например присъствие на адвокат, правна помощ, експертна помощ за преодоляване на затрудненията в общуването). Те настояха за необходимостта да се предлагат процесуални улеснения за установяване на желанието на всички лица с увреждания при сключване на договор за настаняване, дори и да не са под настойничество.

В отговора си от 3 февруари 2023 г. властите заявяват, че решението на Съда не изисква от държавата да развива услуги в общността за лица, страдащи от психични разстройства, или да гарантира конкретен вид социални грижи, по-специално денонощна лична помощ. Освен това въпросите, свързани с резидентната грижа за лицата под пълно запрещение, не попадат в обхвата на настоящото дело.

Анализ на Секретариата

Предварителен коментар

Що се отнася до несъгласието на властите по отношение на обхвата на изпълнението, следва да се отбележи, че всички указания на Комитета се отнасят или до необходимостта да се осигурят подходящи материални условия, хигиена и средства за защита (въпроси, свързани само с

нарушението на чл. 3, или на чл. 3 в съчетание с чл. 13), или до гаранциите за настаняване в институция на лица с психични разстройства (въпроси, свързани с нарушенията на чл. 5 §§ 1, 4 и 5).

Във връзка със съответните гаранции, макар да представят известна информация, властите твърдят, че въпросите на Комитета не попадат в обхвата на неговото наблюдение съгласно чл. 46 от Конвенцията. Те се позовават на факта, че социалните домове не са определени като места за задържане съгласно вътрешното право и затова се счита, че лицата, настанени в такива домове, са дали съгласието си за настаняването им. Тъй като тези лица са дали съгласието си за настаняване, те могат да поискат да напуснат по всяко време и не е необходимо да се предоставя информация относно гаранциите, свързани със задържането им. Те се позовават също така на разграничението във вътрешното право между положението на лицата под ограничено запрещение (като жалбоподателя) и лицата под пълно запрещение.

Заключението на властите по отношение на социалните домове не се подкрепя от решението на Съда по дело *Станев*. В съответствие с утвърдената си практика Съдът е установил, че от значение е не е определението съгласно вътрешното право, а фактическите обстоятелства на задържането на жалбоподателя (вж. § 132). Може би е правилно да се каже, че съгласно вътрешното право лицата, настанени в социални домове и подобни институции (независимо дали са под различни режими на пълно или ограничено запрещение), трябва да са дали съгласието си и да могат свободно да напуснат.³ Реалността обаче, както подробно е документирано от КПИ⁴ (вж. по-горе относно чл. 3), е че редица такива места функционират в контекста на сериозни недостатъци и на практика са затворени институции, в които поне някои от обитателите не са дали смислено съгласие да бъдат настанени и не могат да напуснат, дори и да изразят желание за това. Като се имат предвид тези обстоятелства, не изглежда възможно Комитетът да се съобрази с аргументите на властите относно обхвата, които изглежда се основават на техническите аспекти на съответните правни разпоредби на национално равнище.

За да осъществи своя надзор съгласно член 46 и да гарантира, че Конвенцията не гарантира права, които са теоретични или илюзорни, а практически и ефективни,⁵ Комитетът би могъл да заключи, че неговите въпроси, посочени по-долу, относно въвеждането и доброто функциониране на съответните гаранции, са уместни, за да се установи дали подобни нарушения са били предотвратени.

Членове 3 и 13

В отговор на призива на Комитета за спешно предприемане на мерки за решаване на най-сериозните проблеми, свързани с физическото занемаряване на уязвимите потребители [на социални услуги], властите предоставиха информация за множество стъпки, които са в правилната посока, като например многократни проверки, задължителни препоръки, ремонти, нова уредба за качеството на социалните услуги и за увеличаване на заплатите, наемане на допълнителен персонал. Въпреки това при проверките на екипа на Омбудсмана без предварително уведомление през август 2022 г. бяха установени сериозни проблеми с хигиената, причинени от недостатъчния брой болногледачи. Проблеми, свързани с липсата на персонал, също бяха констатирани от Агенцията, изглежда главно след проверки, за които е било съобщено предварително. Следователно изглежда, че трябва да се направи повече, за да се избегнат рисковете от сериозни форми на занемаряване и нехигиенични условия - задача, която изглежда се усложнява от отдалеченото местоположение на много домове.

С оглед на мерките, приети от властите, предлага се Комитетът да не приема междинна резолюция на това заседание. При все това той би могъл да призове властите да продължат да приемат всички необходими мерки за справяне с най-сериозните проблеми, свързани с лошите условия на живот. Комитетът би могъл да ги призове по-специално да използват всички налични средства (напр. проверки от Агенцията, Омбудсмана или съдебни процедури за настаняване), за да следят отблизо положението на уязвимите или прикованите към легло лица във всеки социален дом или център от семеен тип и да предприемат, когато е необходимо, бързи действия за осигуряване на необходимия персонал, за да се избегнат сериозни форми на занемаряване.

Изглежда, че властите биха могли да обмислят и други мерки, вдъхновени от предложенията на КПИ и други заинтересовани страни,⁶ като например по-привлекателни условия на труд за лицата,

³ При режима на пълно запрещение настаняването на съответното лице се одобрява от съдия, чиято роля е главно да провери възможността за живот в общността и наличието на съгласие.

⁴ Вж. например СРТ/Inf (2022) 20, §§ 136 и 155; вж. също доклада на българския Омбудсман от август 2022 г.

⁵ *Ilgar Mammadov срещу Азербайджан* (член 46, параграф 4), 15172/13, § 215.

⁶ Вж. СРТ/Inf(2020)20, § 146; вж. също докладите на българския Омбудсман от август 2022 г., както и комуникацията на осем неправителствени организации от януари 2023 г.

полагащи грижи; ускорено създаване на социални услуги в общността, където може да бъде нает достатъчен персонал, както е предвидено в Плана за действие за периода 2022-2027 г.; повече проверки без предварително уведомяване; и разрешаване на специализирани НПО да посещават социални домове.

Що се отнася до средносрочните мерки, приетият вече план за действие за периода 2022-2027 г., предвиждащ закриването на 41 дома за социални грижи до 2027 г., би могъл да се превърне в мощен инструмент за подобряване на условията на живот, ако се създадат нови услуги в райони, където има квалифициран персонал и социални услуги. Комитетът би могъл да прикани властите да предоставят подробна информация за местата, в които се предвиждат нови услуги от резидентен тип; за това дали някои услуги от резидентен тип са създадени или се планира да бъдат създадени на същите терени като съществуващите домове; както и за въздействието на наредбата за заплатите върху наемането на персонал.

Освен това Комитетът би могъл да приветства получаването на информация относно правилата, които позволяват на лицата, настанени в институции, да подават жалби до Агенцията, и да прикани властите да предоставят информация относно прилагането на това средство за защита и относно функционирането на вътрешното обезщетително средство за защита.

Член 5 § 1

- Що се отнася до лицата, които могат да изразяват своето мнение

Властите следва да осигурят пълно прилагане, включително в съдебните производства, на процесуални улеснения и гаранции (експертна помощ, правна помощ, по-активен подход на съдиите за разглеждане на алтернативни решения), насочени към установяване на мнението на лицето, и да предоставят (допълнителни) примери от практиката по отношение на лица под пълно и ограничено запрещение. Те следва да изяснят дали лицата под пълно запрещение могат да обжалват решението за настаняване. С оглед на информацията в последните доклади на КПИ те следва също така да гарантират, че лицата с умствени увреждания, които не са под настойничество или попечителство, също се ползват от подходяща процедура за установяване на съгласието им, включваща при необходимост съдебен контрол.

И накрая, що се отнася до редките случаи, в които съдът взема решение за настаняване на лица под пълно запрещение, които изразяват несъгласие, властите следва да изяснят дали съдилищата системно прилагат изискванията на чл. 5, така че да: вземат предвид желанията на съответните лица; оценяват вида и степента на психичното разстройство и неговия продължаващ характер въз основа на актуални медицински данни. В този контекст следва да се припомни, че уредбата, насочена към предотвратяване на нарушенията на чл. 5, следва да може да предотвратява и непосредствените рискове за живота или здравето на уязвимите лица (както по отношение на лицата под пълно, така и по отношение на лицата под ограничено запрещение).

- Що се отнася до лицата, които не са в състояние да изразяват мнение

Ако въпреки процесуалните улеснения, съдът не е успял да установи волята на лицето поради сериозни здравословни проблеми, което изглежда е често срещана ситуация, както се вижда от националната съдебна практика, следва да се счита, че лицето не е дало валидно съгласие за настаняване. Въпреки че тази ситуация не е равностойна на несъгласие, властите трябва да изяснят дали съдилищата прилагат пълно съответните изисквания на чл. 5, наред с другото що се отнася до необходимостта да се оцени обхватът и продължаващия характер на психичното разстройство въз основа на актуални медицински данни.

Член 5 § 4

Докладите на КПИ и съдебната практика показват, че правната презумпция, че всяко настаняване в институция се решава и продължава въз основа на свободната воля на настаненото лице, което може да напусне институцията по собствено желание, в някои случаи не отговаря на действителността. Подобна презумпция не следва да служи като оправдание за непредоставяне на гаранции по чл. 5 § 4, тъй като това би могло да изложи уязвимите лица на рискове, още повече в контекста на проблеми с лоши условия на живот. Следователно следва да се въведат гаранции по чл. 5 § 4, за да се създадат възможни решения за ситуации, в които желанието на лицето да напусне институцията може да не бъде взето предвид или да не бъде разбрано от доставчика на услуги; или когато лицето не е в състояние да изрази мнение относно настаняването. Изискванията на чл. 5 § 4 могат да бъдат изпълнени най-добре чрез комбинация от по-чести периодични [съдебни] прегледи (на интервали, по-

малки от три години) и предоставяне на право да бъде внесено директно искане до съда за напускане на институцията.

Член 5 § 5

Властите биха могли да бъдат приканени да анализират допълнително съдебната практика както по отношение на законодателството за отговорността на държавата и общините, така и по отношение на общите искове за неправомерно увреждане. След това те следва да представят своята оценка за това как съответните разпоредби действат на практика и дали те показват, че съществува възможност за получаване на обезщетение в случай на настаняване, извършено в нарушение на правото на свобода.

Властите могат да бъдат насърчени да продължат тясното си сътрудничество със Секретариата, включително по отношение на проучването на националната съдебна практика. Те биха могли също така да бъдат насърчени да изяснят дали националната съдебна практика може да бъде предоставена на специализирани НПО за целите на тяхната работа по оценка на функционирането на правните гаранции за настаняване в институция. Освен това Комитетът би могъл да реши да възобнови разглеждането на това дело през декември 2023 г.

Осигурено финансиране: ДА
